

певна форма рабства. Останнім прикладом відродження рабства були сталінські й гітлерівські табори, організовані для концентрації необхідної для підготовки до тотальної війни рабської сили. Критерієм періодичності є неодноразова фіксація факту виникнення феномена з обов'язковими періодичними просторово-тимчасовими «випадіннями», коли цей феномен не представлений у суспільному житті.

3) кумулятивні соціальні феномени, які створюють основу для поступального розвитку людської цивілізації, в кінцевому рахунку, антропо-соціогенезу. Це феномени, які з'являються у певний період розвитку суспільства або групи і стають основою їх подальшого розвитку. 4) універсальні соціальні феномени, які існують незалежно від конкретно-історичних умов та форм організації суспільства. Сюди є. Головаха і відніс соціальні страхи. Це означає, що для цього соціального феномена завжди є місце, а змінюються лише форми його прояву в конкретних соціально-культурних умовах

Отже, підсумовуючи усе вищесказане, ми визначили чинники прояву страху спілкування у молоді, які безперечно тягнуться з дитинства і виховання або ж нав'язливі страхи, які фіксуються і закрадаються в психіці внаслідок пережитих, травмуючих подій.

ВИКОРИСТАННЯ АРТ-ПРАКТИК У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

С. П. Яланська,

*в.о. завідувача кафедри психології та педагогіки,
доктор психологічних наук, професор
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»*

Переконані, що арт-практики доцільно використовувати у роботі як з дітьми так і дорослими, адже вони базуються на творчості. За психологічним словником, творчість – це діяльність, результатом якої є створення нових матеріальних і духовних цінностей. Будучи за своєю сутністю культурно-історичним явищем, творчість має психологічний аспект: особистісний і процесуальний. Вона передбачає наявність у особистості здібностей, мотивів, знань та умінь, завдяки яким створюється продукт, що вирізняється новизною, оригінальністю, унікальністю. Вивчення цих властивостей

особистості виявило важливу роль уяви, інтуїції, неусвідомлених компонентів розумової активності, а також потреби особистості в самоактуалізації, в розкритті і розширенні своїх можливостей (Копорулина В., Смирнова М., Гордеева Н., Балабанов Л., 2003).

Важливий напрям арт-практик пов'язаний з метафоричним пізнанням не залежить прямо від логічних міркувань і не потребує перевірки точності нашого сприйняття. Розуміти світ метафорично означає вловлювати на інтуїтивному рівні ситуації, в яких досвід набуває символічного виміру, коли відкривається множина співіснуючих значень, що надають один одному допоміжні змістові відтінки (Солодухов В., 2017).

Пропонуємо комплекс арт-практик для використання під час вивчення курсу «Психологія вищої школи»:

1. «Міст: «Я магістрант» – «Я – професіонал» (індивідуальна робота). Магістрантам надається інструкція: «Уявіть міст через ріку. Насьогодні Ви магістрант і знаходитесь на одному березі. Перейшовши на інший бік – Ви завершите навчання в магістратурі і станете справжнім професіоналом. Подумайте, які дії Вам потрібно здійснити, «переходячи через міст», щоб стати фахівцем своєї справи?».

Розвивальна функція: арт-практика спрямована на розвиток творчої уяви, гнучкості.

2. «Наративний продукт». Передбачає: 1) створення творчого доробку (вірш, оповідання, пісня, та ін.), що стосується будь-якого предмету, який знаходиться в аудиторії, причому, змістова складова має бути пов'язана зі спеціальністю майбутньої професійної діяльності учасників освітнього процесу; 2) презентувати отримані результати.

Розвивальна функція: арт-практика зорієнтована на розвиток унікальності, асоціативності.

3. «Тематичний образ». Арт-практика, що передбачає декілька завдань, наприклад: 1) створити образ екогероїні, покликанням якої є збереження балансу в системі «людина-природа». Образ створюється з «підручних матеріалів», які знаходяться на партах (зошити, ручки, олівці, папір та ін.); 2) визначити мету та основні завдання екогероїні; 3) обґрунтувати основні напрями реалізації поставленої мети та завдань; 4) з'ясувати основні труднощі, які можуть виникати на шляху героїні та варіанти їх подолання; 5) презентувати отримані результати (групова робота).

Розвивальна функція: арт-практика зорієнтована на розвиток асоціативності, гнучкості, творчої уяви.

4. «Методика роботи з метафоричними асоціативними зображеннями «Насіння», зокрема, вправи «Сила», «Причина» (індивідуальна та групова робота) (Тараріна О., 2019).

Розвивальна функція: арт-практики спрямовані на розвиток асоціативності, творчої уяви, унікальності, гнучкості.

Комплекс також зорієнтований на активізацію пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти, сприяє зацікавленню студентів предметом, який викладається. Завдяки арт-практикам магістранти шляхом саморефлексії, інтроспекції осмислюють базові життєві цілі; перспективи, можливості самовдосконалення, знаходять можливі шляхи досягнення поставленої мети.

У рамках Міжнародного наукового проекту, за підтримки організації «Корпус Миру США в Україні», на тему «Лідерство. Толерантність. Волонтерство» (2016 р.) створено та апробовано програму розвитку толерантності студентської, учнівської молоді, яка передбачає використання ряду арт-практик, що забезпечують її ефективність (Karustian I., Yalanska S., Nikolashina T. et.al, 2016).

Отже, визначено, що завдяки впровадженню комплексу арт-практик в освітній процес здійснюється розвиток творчої уяви, підвищується рівень прояву унікальності, гнучкості, забезпечується легкість асоціювання, процес самопізнання, розширюються можливості самовдосконалення, знаходяться можливі шляхи досягнення поставлених цілей майбутніми фахівцями.